

Življenje s COVID-19 v spletni folklori

— Mirjam Mencej —

Članek obravnava meme o virusu COVID-19, ki so bili deljeni na Facebook skupini Belief Narrative Network's od njenega začetka aprila 2020 do konca avgusta 2020 (ko je bil ta članek napisan), torej med prvim valom pandemije. Avtorica obravnava glavne skrbi članov skupine, ki se odražajo v temah, ki jih memi obravnavajo, in vloge, ki so jih imeli ti v njihovem življenju.

KLJUČNE BESEDE: spletna folklori, memi, korona, COVID-19, virus, pandemija

The article discusses memes about the COVID-19 virus shared in the Belief Narrative Network's Facebook group since its inception in April 2020 until the end of August 2020 (when this article was written), i.e., during the first wave of the pandemic. The author addresses the main preoccupations and anxieties of the members of the group as they reflect on the themes addressed in the memes, and the roles the memes played in their lives.

KEYWORDS: Internet folklore, memes, COVID-19, virus, pandemia

UVOD

Folklori, kot vedno znova potrjujejo raziskave folkloristov, tako ali drugače odseva kulturni in socialni kontekst, znotraj katerega se širi. S pomočjo folklorne ljudje nagovarjajo ne le svoje strahove, ampak izražajo tudi širše družbene in kulturne vrednote in pričakovanja, se spopadajo s pritiski in konflikti, utrjujejo družbene norme in sproščajo tesnobe, ki jih sprožajo ekonomske, politične in druge spremembe v družbi. Kot piše Halfstein, bi morali folkloro razumeti pravzaprav kot »razširjeno metaforo družbenih sprememb«, ki »zagotavlja narativni okvir za pogajanja o njihovem pomenu, veljavnosti in vplivu na kulturni sistem vrednot in identitete« (Halfstein 2000: 96; glej še Honko 1962: 118; Ward 1976; Fine 1985; Tangherlini 1994: 18–19; Dégh 2001: 127–28; Ellis 2003: 11–12).

Glede na to da je pandemija koronavirusa sprožila strah pred boleznijo in so ukrepi za njeno zaježitev vsaj začasno, če ne dolgoročno, temeljito spremenili in zaznamovali način življenja ljudi skorajda vsepovsod po svetu, lahko torej lahko upravičeno pričakujemo, da se bo na pandemijo in z njo povezane spremembe odzvala tudi folklori. Res so etnologi /antropologi /folkloristi marsikje po svetu že takoj po izbruhu epidemije postali

pozorni na to, kako ta vpliva na naše življenje; različne institucije, kot so muzeji, inštituti idr., so pozivale k zbiranju gradiva, npr. spletnih dnevnikov posameznikov v času epidemije, fotografij vsakdanjega življenja v tem času in seveda tudi folklore, na primer šal na temo epidemije. A večina teh zbirk obsega gradivo znotraj nacionalnih okvirov. Ker pa ima pandemija svetovne razsežnosti in so v boju proti njej države skorajda po vsem svetu sprejele bolj ali manj enake ukrepe, se zdi, da takšna situacija ponuja tudi enkratno priložnost za raziskavo globalno razširjene folklore in obenem primerjavo in opazovanje podobnosti v odzivu nanje in razlik, ki se kažejo kot kulturno specifične.

Ker digitalna tehnologija danes prežema vse naše življenje, se seveda tudi folklor, kot oblika izrazne kulture, v veliki meri širi digitalno. Če izhajamo iz razumevanja folklor, ki se pojavi, kjerkoli pride do »neformalne, vsakdanje medsebojne komunikacije (»iz oči v oči«, kamor sodi tudi spletni »pogovor«) (McNeill 2009: 84), lahko rečemo, da splet, zlasti med mladimi, danes predstavlja verjetno celo najpomembnejšo platformo za širjenje folklor. Internet kot medij, ki uporabnikom omogoča hitro širjenje informacij, obenem pa anonimnost, se kaže kot idealen kanal za transmisijo folklor. Tako kot v ustno posredovani folklori so tudi na spletu nosilci folklor posamezniki, ki si v medsebojni interakciji delijo mnenja, videe, podobe in osebne spomine. Zaradi anonimnosti avtorjev elektronsko posredovana folklor pogosto vodi celo v bolj avtentičen izraz uporabnikovega pravega jaza ter izraža družbene strahove in predsodke ljudi bolj neposredno kot ustno širjena folklor (Blank 2009: 9). Splet tako daje platformo vernakularnim glasovom in ustvarjalnemu izražanju t. i. »malega človeka« in je prostor participatorne kulture, znotraj katerega posamezniki in skupine lahko izrazijo svojo ustvarjalnost.

Lahkota, s katero se folklor širi po spletu, namreč zlahka zakrije dejstvo, ki ga ne smemo prezreti, da gre za ustvarjalni proces in za zavestno odločitev ljudi, da primerke folklor ustvarijo, poustvarijo ali samo prepošljejo dalje in tako podelijo z drugimi. Ustvarjalnost je pomembna značilnost folklor, in ta vidik je dobil v novi Blankovi definiciji folklor, ki je najprimernejša za raziskovanje na spletu, tudi ključno vlogo. Kot piše Trevor Blank, lahko folkloro definiramo kot »zunanjji izraz ustvarjalnosti – v neskončnem številu oblik in interakcij – posameznikov in njihovih skupnosti« (Blank 2009: 6).

Sodobni način življenja folklor na spletu na eni strani omogoča njeno izjemno hitro širjenje od posameznika v lokalni in globalni prostor. Na drugi strani pa splet predstavlja tudi arhiv, v katerem se folklor z vsega sveta ohranja in kjer nastajajo neke vrste nova »dediščina« (Blank 2009: 6; Heimo in Koski 2014: 4–6). Zavedanje o tem je vodilo v pobudo izvršnega odbora Belief Narrative Network (BNN) pri International Society for Folk Narrative Research (ISFNR), ki združuje folkloriste s skorajda vseh celin, da pričnemo na spletu dejavno zbirati folkloro prav na temo pandemije koronavirusa. 8. aprila 2020 smo zato ustvarili posebno Facebook (FB) skupino, dostopno na povezavi <https://www.facebook.com/groups/625573241323757/?ref=bookmarks>, kjer smo objavili poziv k sodelovanju pri zbiranju folklor na temo koronavirusa oz. virusa covid-19, pa tudi pri zbiranju terenskih fotografij, videoposnetkov, prvoosebni pripovedi o osebnih izkušnjah življenja v času korone itd. Naš poziv je tako rekoč v hipu naletel na izjemen odziv – v naslednjih nekaj dneh in tednih so se Facebook skupini pridružili člani BNN, pa tudi širše ISFNR, a tudi mnogi drugi, ki niso folkloristi, saj so se vabila k sodelovanju

kmalu razširila izven meja folkloristične skupnosti; v skupino so bili sprejeti vsi, ki so se želeli priključiti, ne glede na folkloristično izobrazbo. Avgusta 2020,¹ to je v času pisanja tega članka, je skupina tako združevala že več kot 400 članov in članic v vsega sveta, zlasti iz Evrope, Azije, Južne Amerike in ZDA. Čeprav so nekateri v njej izstopali po pogostosti svojih objav, pa je splošno gledano objavljalo zelo veliko število ljudi.

Čeprav je bila skupina ustanovljena iz strokovnih razlogov – zbiranje folklornega gradiva na temo koronavirusne bolezni in ukrepov za njeno zajezitev, ki bi kasneje omogočilo njeno raziskovanje – pa ti nagibi za uporabnike spletne strani BNN FB skupine nikoli niso bili v ospredju. Medtem ko so nekateri sodelujoči folkloristi, predvsem na začetku, v svojih komentarjih res občasno opozarjali na različice istih memov in na njihov kontekst – kar so pač vsebine, ki zanimajo folkloriste – so bili takšni »strokovni« komentarji na FB skupini vedno v manjšini. V FB skupini posamezniki praviloma objavljajo folkloro na temo korone predvsem zaradi zabave, užitka ob (virtualnem) druženju ter deloma še iz želje doprinesiti k ustvarjanju zbirke primerkov take folklore. Največje število objav na tej strani predstavljajo memi, redkeje tudi fotografije s terena, fotografije grafitov, video posnetki, krajša besedila, časopisne objave, občasno pa tudi najave (na primer mesečnih spletnih predavanj, ki jih organizira izvršni odbor BNN, in sem jih v tistem obdobju kot predsednica prispevala sama) in razni pozivi.

V tem članku bom na kratko predstavila spletno folkloro, objavljeno v BNN Facebook skupini, ki je nastala kot odziv na pandemijo in ukrepe za zajezitev virusa na začetku pandemije, tj. v času od začetka aprila, ko je bila ta FB skupina ustanovljena, do konca avgusta 2020, ko je bil ta članek dokončan.² Po začetni diskusiji o žanrih in intertekstualnosti spletne folklore na temo covid-19 se bom osredotočila predvsem na meme in teme, ki jih ti najpogosteje nagovarjajo. Pogostost določenih tem, ki jih folkloristi nagovarja, namreč očitno razkriva tiste dejavnike, ki v ljudeh sprožajo največ tesnobe. Čeprav ta članek zaradi prostorske in časovne omejitve raziskave (april–avgust 2020) ni namenjen poglobljeni analizi, primerjavi in interpretaciji obravnavanih spletnih folklornih »besedil«, ampak zgolj njihovi kratki predstavitvi, bom v svoji analizi vsaj do neke mere pozorna tudi na to, kako se globalno razširjena spletna folkloro prilagaja specifičnim kulturnim okoljem ter kakšne funkcije opravlja v življenju t. i. sodelujočih v tradiciji (*tradition participants*), torej ljudi, ki folkloro na temo koronavirusa ustvarjajo, širijo dalje, spreminjajo ali pa zgolj pasivno sprejemajo.

¹ Članek je bil v obliki referata z naslovom *Življenje s koronavirusom v internetni folklori* prvič predstavljen na spletni konferenci *Vsakanje življenje v času epidemije. Nove izkušnje, etnografija in refleksija*, ki jo je organiziral Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo FF UL 19. maja 2020. Konec avgusta 2020 je bil članek dokončan in oddan za objavo. Žal se je objava zavlekla najprej iz organizacijskih razlogov, zatem pa zaradi tehničnih razlogov do objave v Glasniku SED, kjer so bili objavljeni drugi prispevki s konference, ni prišlo. Ker bi lahko v članku namreč predstavila največ osem primerkov memov, sem se odločila, da članka ne bom objavila, saj brez prikazanih memov ne bi imel pravega smisla. Urednici Studije Mythologicae Slavice, Saši Babič, se najlepše zahvaljujem, da je omogočila, da bo v tej objavi lahko prikazana večina memov, o katerih članek govori.

² Po tem ko je bila članek avgusta 2020 že napisan in oddan v objavo, je bilo objavljenih nekaj člankov na temo spletne folklore o covidu-19. Nekateri avtorji so v njih prišli tudi do deloma podobnih rezultatov, a ker v času pisanja tega članka še niso bili natisnjeni, jih v razpravi ne upoštevam, naj pa jih na tem mestu nekaj naštejemo: Nicholls 2020; Pulos 2020; Aslan 2021; Bischetti, Canal, Bambini 2021; Blaber, Gougoumanova, Palatnik 2021; Chłopicki, Brzozowska 2021; Dynel 2021; Olah, Hempelmann 2021; Sebba-Elran 2021; Strick 2021.

ŽANRI

Zdi se, da so koronavirus in ukrepi za njegovo zaježitev že zelo zgodaj po začetku epidemije vstopili tudi v folkloro. Zlasti v Aziji so temo hitro pograbili profesionalni ali polprofesionalni ljudski pevci in jo navezali na tradicijske folklorne motive, na primer tiste, ki so tipični za čudežne pravljice. Tako so že kmalu začeli prepevati pesmi o virusu kot o zlem nasprotniku in o zdravstvenih delavcih kot junakih – borcih proti zlemu nasprotniku ter opevali ukrepe za zaježitev virusa kot čudežna sredstva, ki junakom pomagajo v boju proti nasprotniku. V Indiji je tema koronavirusa vstopila tudi v ljudsko likovno umetnost. (Slika 1)

Motiv koronavirusa je seveda vstopil tudi v ustno pripovedno folkloro. Medijska objava (*ABP live*, 23. Marec 2020), ki opozarja ljudi, naj ne nasedajo »izmišljenim govoricam«, ki trdijo, da bodo tisti, ki bi med pandemijo zaspali, okamneli (zato so mnogi menda prejeli telefonske klice, ki naj bi prepričali, da bi zaspali in tako okamneli), se sklicuje na *povedke*, ki so se na začetku epidemije razširile na podeželju severne Indije. Kot je dandanes že običajno, so se tudi v zvezi s tem virusom seveda takoj razširile povedke o *teorijah zarote*, ki jih folkloristi razumemo kot posebno podzvrst povedk. V njih kot glavni krivec za koronavirus nastopa – poleg iluminatov, Billa Gatesa in drugih – zlasti 5G tehnologija. O teh na spletni BNN FB strani lahko sklepamo po memih, ki se iz njih v glavnem norčujejo – kar je občasno vodilo tudi v ostre odzive njihovih zagovornikov, ki so nasprotovali, češ da ne gre za »teorije« zarote, ampak zgolj za zarote. (Sliki 2, 3)

Korona je vstopila tudi v kratke folklorne žanre, na primer *pregovore*, ali bolje rečeno »meta-pregovore« (prim. Dundes 1979: 50–58). Ti včasih humorno potvarjajo pregovor, na primer tako, da izjavo definirajo kot pregovor, recimo: »Maska odganja virus tako kot tangice pokrivajo rit. Kitajski pregovor.« Včasih pa se sklicujejo na splošno znan tradicijski pregovor in ga humorno preoblikujejo, na primer: »Za paremiologe: koronavirus je nekoč na Kitajskem slišal, da vse poti vodijo v Rim«. Medtem ko prvi seveda leti na izvor koronavirusa na Kitajskem, se drugi nanaša na pregovor »Vse poti vodijo v Rim« ter obenem na kasnejši prenos žarišča bolezni s Kitajske v Italijo in je očitno nastal v času hudega izbruha epidemije v Italiji.

Na spletni strani Facebook skupine BNN naletimo tudi na *koronauganke*, recimo naslednjo: »Kako se prepozna čarovnico? Leta 1485: V vodi ne utone.³ Leta 2020: V karanteni se ne zredi.«

A daleč največ primerkov folklorne, ki so jih člani FB skupine objavljali na spletni strani, namenjeni koronavirusu, bi lahko uvrstili v žanr *memov* (*memes*), ki se – v nasprotju z drugimi, zgoraj omenjenimi žanri, ki se sicer pogosto širijo kot spletni memi, a se lahko prenašajo tudi ustno – širijo izključno preko spleta. Zato se bom v nadaljevanju članka osredotočila samo na ta žanr, in sicer predvsem na meme, ki so sestavljeni iz vizualne in/ali besedilne podobe (zaradi težje predstavitve se bom na tem mestu izognila memom v obliki videoposnetkov, ki jih je sicer na spletu prav tako kar veliko število).

³ Gre za t. i. preizkus z vodo, s katerim so v zgodnjem novem veku, v času lova na čarovnice, dokazovali, ali je oseba čarovnica ali ne: če ni potonila, je bila prepoznana kot takšna, če je, je obveljala za nedolžno.

MEMI KOT FOLKLORNI ŽANR

Termin *mem*, ki se nanaša na širjenje kulturnih enot, je – kot analognega terminu *gen*, ki implicira širjenje bioloških informacij – skoval Richard Dawkins. Kot etskí koncept predstavlja mentalno enoto, ki se širi od možganov ene do možganov druge osebe s pomočjo posnemanja. Kot emski termin, zlasti med mladimi uporabniki interneta, pa obsega različne široko razširjene spletne vsebine, tj. razne oblike obdelanih podob (fotošopov), kratkih videoposnetkov, šal, gest, obraznih izrazov in verbalnih fraz, ki so postali široko razširjeni in popularni. Praviloma vsebujejo element humorja, imajo potencial za intertekstualnost, zanje pa so značilne tudi neobičajne primerjave (Blank 2012: 7; Heimo in Koski 2014: 6). Shifman je spletne meme definirala takole: a) gre za skupino digitalnih enot, ki imajo skupne značilnosti vsebine, oblike in/ali mnenjske pozicije; ki so bile b) ustvarjeni z zavedanjem drugih; in c) so jih mnogi spletni uporabniki širili dalje, jih imitirali, in/ali spreminjali.⁴ (Shifman 2014: 41)

Spletni meme predstavljajo kulturne prakse udeležbe v medsebojni interakciji. Izrazne vzorce, ki se kažejo v različicah, katerih obstoj je za večino folkloristov ključni kriterij za identifikacijo folklore (Dundes in Pagter 1975: xix), lahko jasno prepoznamo tudi v memih (Blank 2012: 6–7), kar meme nedvomno potrjuje kot folkloro (prim. Ellis 2003: 83). Spremenljivost se lahko nanaša tako na likovno podobo kot na besedilo mema ali pa se kaže v kombinaciji obeh. Meme, ki so bili razširjeni že pred izbruhom koronavirusne bolezni, so se v času pandemije pogosto prilagodili aktualni temi zgolj s spremenjenim besedilom ali sliko, ali pa s kombinacijo obojega, pogosto celo v več različicah. (Slike 4, 5, 6, 7)

Seveda pa so nastali tudi novi meme, mnogi prav tako v več različicah. Zlasti v variantnosti likovnega ozadja se včasih jasno razkriva raznolikost kulturnih kontekstov, znotraj katerih se širijo sicer globalno razširjeni meme. V memih z istim besedilom, a različnim likovnim ozadjem, je tako včasih mogoče jasno prepoznati potrebo ljudi, da folkloro, ki prihaja iz druge kulture, prilagodijo svojemu lastnemu kulturnemu okolju tudi na spletu, tako kot to praviloma velja za folkloro v ustnem prenosu – celo, če to zahteva nekaj dodatnega truda in časa. (Sliki 8, 9)

INTERTEKSTUALNOST

V nasprotju z nekaterimi memi, ki so bili razširjeni že pred izbruhom pandemije in so se naknadno zgolj navezali nanjo (prim. zgoraj slike 4–7), pa so mnogi drugi meme, ki obravnavajo različne vidike življenja s koronavirusom, nastali na novo in nimajo prepoznavnih modelov od prej. A ne glede na to lahko v obojih pogosto identificiramo prepoznavne »tradicijske« reference, na katere se sklicujejo. Nekatero od teh referenc izhajajo neposredno iz folklore same – tako na primer najdemo kar precej memov, ki

⁴ »(a) a group of digital items sharing common characteristics of content, form, and/or stance, which (b) were created with awareness of each other, and (c) were circulated, imitated, and/or transformed via the Internet by many users.«

se navezujejo na čudežne pravljice, zlasti na globalno razširjeni čudežni pravljici Sneguljčica in Rdeča kapica. Ti morata biti za svojo mednarodno prepoznavnost sicer bolj hvaležni popularni kulturi, zlasti hollywoodskim predelavam, kot pa klasičnim načinom transmisije folklore. (Slike, 10 11, 12, 13)

Na drugi strani najdemo tudi meme, ki se navezujejo na folkloro znotraj specifičnega kulturnega konteksta. Samo memi, katerih spremno besedilo v ruščini kaže na to, da so nastali v Rusiji, se, na primer, navezujejo na vsebino *bilin*, ruskih ljudskih junaških pesmi, v katerih nastopa ljudski junak Il'ja Muromec, ki v memih postane »junak samoizolacije«. (Slika 14)

Pogosteje kot na folkloro pa se zlasti globalno razširjeni memi navezujejo na globalno popularno kulturo, kar je razumljivo, kajti le (široko) prepoznana intertekstualnost lahko sproži globalen humoren odziv. Tu izstopajo kulturni filmi, kot so Gospodar prstanov, Matrika, Vojska zvezd, John Wick, Ko jagenjčki obmolknejo, Bilbo je nekoč v Hollywoodu, Forest Gump, Briljantina, filmi Quentina Tarantina itd. Seveda ne gre niti brez Chucka Norrisa, verjetno najbolj priljubljene figure v svetu spletne folklore, ki v svojem slogu rešuje vse težave. (Slike 15, 16, 17, 18)

V »mem-predelavah« naletimo tudi na svetovno znana dela likovne umetnosti, ki predvidoma sodijo v splošno izobrazbo povprečnega člana *conduita*⁵ memov – na primer Michelangelovega Davida in Da Vincijeve Zadnje večerje (ki je bila posebej popularna v času velikonočnih praznikov), pa tudi nekatere najbolj slovite slike avtorjev, kot so recimo Monet, Van Gogh, Gauguin idr. (Sliki 19, 20)

TEME KORONAMEMOV

Memi, ki so nastali v začetnih mesecih pandemije koronavirusa in se neposredno navezujejo nanjo, predvsem na ukrepe za zaježitev, jasno razkrivajo specifične tesnobe, skrbi in nezadovoljstvo ljudi v času spopadanja s pandemijo – od strahu pred pomanjkanjem, do spodbujanja k upoštevanju ukrepov za zaježitev epidemije, pa do kritičnih pogledov na ukrepe in norčevanja iz njih. V mnogih memih se, ne glede na to, katere vsebine izražajo ali problematizirajo, kot stalnica pojavlja motiv smrti in pogrebne tematike (prim. spodaj), kar, se zdi, kaže na to, da so ljudje v tem času veliki meri zares občutili, in skozi meme tudi izražali, strah pred lastno smrtjo in smrtjo bližnjih. V nadaljevanju se bom osredinila na nekatere najpogostejše teme, ki so prevladovali v memih v mesecih po izbruhu pandemije.

⁵ *Conduit* je termin za komunikacijsko verigo oziroma stik, ki se vzpostavi med posamezniki, ki sprejemajo in prenašajo posamezne primerke / žanre / tipe / motive itd. folklore (Déggh 1995: 176–177).

STRAH PRED POMANJKANJEM

Čeprav se je v enem od memov pokazala skrb pred pomanjkanjem hrane – z referenco na kanibala Hannibala Lecterja iz filma *Ko jagenjčki obmolknejo* (»Če zmanjka hrane, imamo še vedno drug drugega.«) – pa antropologov najbrž ne bo začudilo, da ena od prvih in glavnih tem, ki so bile zares množično obravnavane v spletnih memih, ni bil strah pred pomanjkanjem hrane, ampak strah pred pomanjkanjem toaletnega papirja. Čeprav zaradi prevlade evropskih, severnoameriških in azijskih udeležencev na FB strani BNN ni mogoče delati zanesljivih globalnih medkulturnih primerjav, se, vsaj glede na zbrane podatke, zdi, da je bil ta strah sicer veliko bolj prisoten na Zahodu kot na Vzhodu; memov na to temo, ki bi bili očitno postavljeni v azijski kulturni kontekst, nisem zasledila. Čeprav so memi odsevali strah pred pomanjkanjem toaletnega papirja, pa so se največkrat posmehovali kopičenju zalog, ki ga je sprožil strah pred pomanjkanjem. (Slike 21, 22, 23, 24)

»SOCIALNA« DISTANCA

Zahteva po medsebojni distanci je bil eden od prvih ukrepov, ki so jih uvedle vlade po vsem svetu, da bi preprečile širjenje virusa in smrti kot posledice okužbe. Tudi v tej skupini memov pogosto naletimo na tematiko smrti in pogrebno tematiko ter prigovarjanje k vzdrževanju distance, ki naj bi preprečila okužbo in potencialno smrt. (Sliki 25, 26) A didaktična vloga memov, ki opozarjajo na nujnost distance, kot je razvidna iz zgornjega mema, ni vedno v ospredju; ukrep je sprožil tudi mnoge kritične odzive. Že samo poimenovanje ukrepa je v memih vzbudilo posmeh. (Slike 27) V memih, ki se navezujejo na vzdrževanje zahtevane distance, pogosteje kot na spodbujanje k spoštovanju ukrepa naletimo na norčevanje iz njega in kritičen odnos (Slika 28), občasno tudi kulturno specifično samoironijo. (Sliki 29, 30)

DEZINFEKCIJA, UMIVANJE ROK

Mnoge humorne odzive v memih je sprožilo tudi poudarjanje pogostega umivanja in razkuževanja rok in površin, posebej navodila glede pogostosti in dolgotrajnosti oziroma natančnosti pri umivanju rok. Kljub humornim vsebinam pa tudi tu, tako kot v zgornjih dveh tematskih skupinah memov, pogosto naletimo na podobe smrti. (Slike 31, 32, 33, 34, 35, 36)

MASKE

Prav tako je eden od prvih ukrepov vlad ob pandemiji, tj. uvedba obveznega nošenja mask v javnih prostorih, izzval množico odzivov v memih. Nekateri memi, se zdi, izražajo občutek ljudi, da nošenje mask kot zaščita pred okužbo z virusom spominja na filme, ki prikazujejo življenje po apokalipsi. (Slika 37)

Drugi so bolj humorni – na primer mem o Van Goghu z masko, zataknjeno za eno uho (saj si je, kot je splošno znano, drugega odrezal), ki se navezuje na njegov avtoportret, ali pa sloviti nasmeh Mone Lize v Louvru izza maske. (Sliki 38, 39)

A ti memi so tudi posmehljivi in kritični do ukrepa: pogosto smešijo pretirani pomen, ki ga dobiva nošnje mask (in rokavic) v našem vsakdanu, in se norčujejo iz nove, spreobrnjene lestvice norm vedenja, po kateri prej nesprejemljiva dejanja v primerjavi z neupoštevanjem ukrepa nošenja mask (in rokavic) naenkrat postanejo sprejemljiva in povsem nepomembna. (Sliki 40, 41)

UKREP SAMOIZOLACIJE

Tudi zahteva po samoizolaciji oziroma karanteni na domu je na različne načine pustila odtis v memih. Na motiv samoizolacije se tako navezujejo memi tipa »Vrste žensk/ moških, ki ...«. Ta tip folklorne je bil prepoznan že mnogo pred pandemijo in se praviloma nikoli ne širi z ustnim prenosom, ampak nekoč le s fotokopiranjem (prim. Dundes in Pagter 1975), kasneje prek medijev in v današnjem času zlasti po spletu. (Slika 42) Tudi ta ukrep je v memih pogosto naletel na posmeh. Memi se pogosto norčujejo iz tega, kako se siceršnje povečevanje produktivnosti v sodobni neoliberalni družbi naenkrat spremeni v svoje nasprotje – cenjena postaneta »ne-delo« in pasivnost, torej to, kar je sicer obsojano. (Slika 43)

KAZNI ZA NEDOVOLJEN ODHOD OD DOMA

Medtem ko so redki memi didaktični in spodbujajo k upoštevanju ukrepov, se pogosteje kot da bi predstavljali obliko kulturne didaktike, ljudje iz teh ukrepov norčujejo, jih sprevrtaajo in poudarjajo njihovo absurdnost ter problematizirajo kazni za nedovoljeno prekinitvev samoizolacije, s čimer obenem sproščajo napetosti ob občutkih ogroženosti osebne svobode, ki so jih ti ukrepi, kot se zdi, vzbudili. Memi pogosto sledijo vzorcju, v katerem je na znano likovno ozadje dodana fotografija ali slika policajja, ki zapisuje kazen zaradi kršitve prepovedi odhoda od doma, tako da je poudarjena absurdnost situacije, v kateri je kazen izrečena. (Sliki 44, 45)

Ker je obdobje najhujše karantene zaradi razglašene epidemije na Zahodu sovpadlo z velikonočnimi prazniki (a ne le zato), so se mnogi memi na temo socialne izolacije in njene kršitve (pa ne le ti!) navezovali tudi na krščanske vsebine, natančneje na svetopisemsko zgodbo o Jezusovem vstajenju in praznik velike noči; v teh Jezus običajno preverja, če že sme zapustiti grob, ali pa je zaradi odhoda iz groba oglobljen. (Sliki 46, 47)

DOVOLJENE IZJEME ODHAJANJA OD DOMA

Posebej veliko komičnih spreobrnitev je v memih doživela omilitev prepovedi odhajanja od doma in sprehajanja samo za lastnike psov. Norčevanje iz ukrepa – ali pa morda izraz obupanih sanjarjenj o tem, kako se izogniti omejitvam – kažejo tudi memi, ki prikazujejo razne domisljice, s katerimi poskušajo ljudje priti do enakih ugodnosti, kot so jih deležni lastniki psov, na primer s sprehodom živali, ki se jih sicer ne vodi na sprehode, kot so kokoši idr. (Slika 48)

Humorni učinek ti memi pogosto dosežejo prek spreobrnitve običajne vloge, v kateri je pes odvisen od lastnika, v vlogo, v kateri postanejo ljudje odvisni od živali. (Sliki 49, 50)

Takšna spreobrnjena perspektiva se tudi sicer pojavlja v mnogih drugih koronamemih. (Sliki 51, 52)

Vse te podobe spreobrnjene vloge človek-žival v memih izražajo, kot se zdi, tudi občutek popolne izgube nadzora nad situacijo, v kateri smo se znašli in v kateri smo na milost in nemilost podrejeni vsakokratnim bolj ali manj (ne)smiselnim ukrepom vlada-jočih struktur.

ŽIVLJENJE V SAMOIZOLACIJI IN NJEGOVE POSLEDICE

Mnogi memi problematizirajo tudi druge vidike življenja v samoizolaciji in posledice, ki jih prinaša takšno življenje. Glede na to, da je del članov BNN Facebook skupine zaposlenih na univerzah in študentov, ne čudi, da so bili priljubljeni tudi memi na temo poučevanja in konferenc, ki potekajo po Zoomu, ki so med karanteno za večino postali del akademskega vsakdana. (Sliki 53, 54)

Memi pogosto opozarjajo tudi na pomanjkljivosti in slabo kakovost šolanja na daljavo pa tudi na neenakost pri dostopu do izobrazbe po spletu. (Sliki 55, 56) Tudi v teh memih naletimo na družbenokritično ost: pogosti so, na primer, memi, ki opozarjajo na problematičnost vsakdana, v katerem dela v službi ni več mogoče ločevati od prostega časa in družinskega življenja, ki je v času epidemije postal nova resničnost za mnoge zaposlene. (Sliki 57, 58)

Kot so vseskozi opozarjali mediji, je prisilna izolacija marsikje prinesla tudi povečane napetosti in nasilje v družinah, psihične stiske in težave, ki se lahko kažejo tudi v kompulzivni konzumaciji hrane. Vse te teme najdemo tudi v memih; predvsem strah pred debelostjo je postal iztočnica za številne meme, kar očitno izraža tudi ponotrzanost norm, ki jih sodobna družba postavlja pred ljudi. (Slike 59, 60, 61, 62)

Po prvih nekaj mesecih karantene, ko še kar nismo videli konca, so se začeli vrstiti tudi memi, ki so izražali strah pred dolgotrajnostjo karantene in anticipirane spremembe med njo in po njenem koncu; smrt in apokaliptično razpoloženje tudi tu ne umanjata. (Sliki 63, 64)

DRUŽBENE TEME

Mnoge od tem in vsebin, ki se izražajo v koronamemih, kot že rečeno, niso nove, ampak so v tem času dobile le novo obliko ali pa se je stara vsebina v njih prilagodila na novo situacijo. Tesnobe, ki jih sprožajo črnoglede napovedi glede prihodnosti planeta zaradi globalnega segrevanja, onesnaženja (prim. Babič 2020: 134–136), izumiranja živalskih in rastlinskih vrst itd., se tako kažejo tudi v memih na temo korone. Spodbudne novice o pozitivnih vplivih izolacije na domu na okolje (manjša onesnaženost ozračja zaradi manj izpušnih plinov) so tako spodbudile nastanek cele vrste memov, ki so v glavnem sledili nekaj vzorcem, ki so se občasno tudi prepletli. Njihova iztočnica je bila, na primer »Delfini so se vrnili v beneške kanale/Italijo, medtem pa ...« (Slike 65, 66, 67)

ali alternativno: »Ko so ljudje v izolaciji ...« (Slika 68) Druga skupina memov, iz katerih je razvidna ekološka naravnost njihovih ustvarjalcev in skrbi zaradi onesnaženja okolja, in ki se nanašajo na pozitivne posledice izolacije na okolje, na katere so opozarjali znanstveniki, pa se je začel s stavkom »Zaradi zmanjšane onesnaženosti ...« (Sliki 69, 70)

Razlika med obema skupinama je predvsem v tem, da se memi prve skupine večinoma osredotočajo na vrnitev tistega, za kar se je zdelo, da je »zaradi onesnaženosti« stvar daljne preteklosti – od prazgodovinskih dinosavrov in mitičnih pošasti v Anglijo, Skandinavijo, na Škotsko (Nessie), vampirjev v Srbijo, do heavymetalcev v Skandinavijo, pa do vrnitve komunizma – »rdeče« Jugoslavije na Balkan, Lenina in Stalina v Rusijo itd. V drugi skupini, na drugi strani, pa je poudarek na videnju, »prepoznanju« tega, kar je bilo zaradi onesnaženja ozračja prej »nevidno«, na primer »matrice« oziroma Boga alias Keanuja Reevesa (v navezavi na franšizo Matrica), (Disneyjevega) Plutona, Google oblačkov, duha Marxa nad Berlinom itd.

V koronamemih poleg prevladujočih »ekoloških skrbi« zaradi klimatskih in drugih škodljivih posledic za naravo, ki jih povzroča človek, prepoznamo tudi skrbi glede ekonomskih posledic epidemije (včasih tudi z vtkanimi ksenofobnimi vsebinami). Prav tako se najdejo v njih sporočila, ki izražajo skrb za ohranjanje javnega zdravstva. (Slike 71, 72, 73)

ZAKLJUČEK

Memi na temo koronavirusne bolezni in ukrepov za njeno zaježitev, ki so bili objavljeni v Facebook skupini komiteja Belief Narrative Network v prvih mesecih razvoja pandemije in sem jih v tem prispevku na kratko predstavila, jasno izražajo tesnobe, s katerimi so se ljudje soočali ob začetku pandemije – od splošnega strahu pred smrtjo, tesnobe zaradi izgube nadzora nad lastnim življenjem in avtonomnega odločanja glede osebnega gibanja in delovanja, do bolj specifičnih strahov, kot so strah pred pomanjkanjem hrane in zlasti toaletnega papirja. Obenem pa kažejo tudi odnos ljudi do ukrepov za zaježitev epidemije, ki je bil le redko pozitiven in veliko pogosteje kritičen in posmehljiv.

Funkcija izražanja tesnob in strahov ob epidemiji pa tudi nestrinjanja z naloženimi ukrepi, ki jo memi opravljajo, je gotovo do neke mere terapevtska. Prek nagovarjanja strahu ob epidemiji in tesnob, ki so jih sprožali v ljudeh ukrepi proti epidemiji, skozi folkloro oziroma natančneje skozi meme lahko ljudje vsaj do neke mere sprostijo nakopičena čustva; ob dejstvu, da v memih ključno vlogo igra humor, je tak terapevtski učinek seveda še dodatno ojačan. A tudi »skupnostni« vidik mem-folklore, tj. dejstvo, da ustvarjanje, sprejemanje in širjenje memov pa tudi njihovo spreminjanje, vsečkanje in komentiranje, povezujejo ljudi in kažejo vpletenost posameznikovega izraza v skupnost (Heimo in Koski 2014: 4-8), ima v času epidemije in zlasti prisilne izolacije še posebej pomembno vlogo. Občutek, da v nevarnem in za marsikoga osamljenem obdobju karantene niso povsem sami s svojimi strahovi, ampak so povezani v (vsaj virtualno) skupnost, na sodelujoče v conduitu nedvomno še dodatno deluje terapevtsko.

A memi, kljub humornim vidikom, ne delujejo le na ravni zabave, niti ne zgolj na ravni ugodnih terapevtskih učinkov kar zadeva sproščanje psihičnih napetosti. Skozi meme

posamezniki pogosto izražajo tudi širše družbene tesnobe, nagovarjajo ideološke teme, izražajo družbeno kritiko in do neke mere delujejo celo subverzivno. Poleg zgoraj omenjenih skrbi zaradi globalnih sprememb na Zemlji, življenja v neoliberalnem kapitalizmu, pa tudi specifičnih (pričakovanih) družbenih sprememb kot posledic pandemije, ki jih memi problematizirajo, se v mnogih memih kaže tudi izrazit strah ljudi, da bodo ukrepi proti epidemiji vodili v popoln nadzor družbenih institucij nad posamezniki. (Slike 74, 75, 76)

Družbenokritični vidik je seveda še posebej razviden iz memov z eksplicitno politično tematiko, uperjenih predvsem proti posameznim političnim vodjem – v memih tako nastopajo politiki, kot so Putin, Vučić, Trump, Bolsonaro, Lukašenko idr. Medtem ko kritična ost, uperjena proti prvima dvema, leti predvsem na njun avtokratski način vladanja (pri Putinu tudi v navezavi na volitve, s katerimi si je podaljšal možnost vladanja do leta 2036), drugi kritizirajo neresne odzive političnih vodij na epidemijo. Mem proti Bolsonaru tako meri na njegovo zanikanje nevarnosti virusa, ki je ljudi izpostavila nevarnosti in pripomogla k velikemu številu nepotrebnih smrti, mem, ki opozarja na pitje vodke kot učinkovitega sredstva proti okužbi, pa smeši Lukašenkovo propagiranje tega »ukrepa« proti korona virusu. Memi letijo tudi na Trumpovo nesmiselno in nevarno propagiranje hidrociklina kot zdravila proti virusu, obenem pa se v njih včasih tudi Trumpa samega prikazuje kot virus. (Slike 77, 78, 79, 80, 81)

Skozi meme lahko ljudje izražajo svoje vrednote in kritizirajo vrednote drugih na bolj sprejemljiv način kot kdaj koli prej; memi, kot pišejo Miller in drugi, predstavljajo neke vrste »moralno spletno policijo« (Miller et al., 2016: xvi). Še več: koronameme do neke mere lahko razumemo tudi kot »taktike« (de Certeau 2007: 39–53), tj. kot vedênje oziroma kulturne produkte, s katerimi ljudje nasprotujejo dominantnim družbenim strukturam, jih »izigravajo«, spodkopavajo in tako predstavljajo njihovo protiutež, pa čeprav (zgolj) v virtualnem svetu (kolikor je tega danes seveda sploh še mogoče ločevati od vsakdanjega življenja – prim. McNeill 2009: 84). To je morda najbolj očitno razvidno iz mema, s katerim naj to kratko predstavitev spletne »koronafolklore« tudi zaključim, ki ukrepe proti epidemiji »spodkopava« tako rekoč v samem temelju: definira jih kot obrede, »religijo«, ki zahteva slepo poslušnost. (Slika 82)

LITERATURA

- Aslan, Erhan, 2021: When the Internet Gets 'Coronafied': Pandemic Creativity and Humour in Internet Memes. In: Jones, Rodney H. (ed), *Viral discourse*. Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge Elements. Elements in Applied Linguistics), 49–60.
- Babič, Saša, 2020: Waste and dirt in short folklore forms. *Traditiones*, 49/1, 125–139.
- Bischetti, Luca; Canal, Paolo; Bambini, Valentina, 2021: Funny but aversive: A large-scale survey of the emotional response to Covid-19 humor in the Italian population during the lockdown. *Lingua* 249, 102963; www.sciencedirect.com.
- Blank, Trevor J., 2009: Introduction. Toward a Conceptual Framework for the Study of Folklore and the Internet. In: Blank J. Trevor (ed.), *Folklore and the Internet. Vernacular Expression in a Digital World*. Logan: Utah State University Press, 1–20.

- Blaber, Zlatinka; Gougoumanova, Guergana; Palatnik, Barry, 2021: COVID-19 Editorial Cartoons: Theories of Humor Perspectives. *Israeli Journal of Humor Research*, 10/1, 6–42.
- Blank, Trevor J., 2012: Introduction: Pattern in the Virtual Folk Culture of Computer-Mediated Communication. In: *Folk Culture in the Digital Age. The Emergent Dynamics of Human Interaction*. Blank J. Trevor (ed.), Logan: Utah State University Press, 1–24.
- Certeau, Michel de, 2007: *Iznajdba vsakdanjosti I: Umetnost delovanja*. Ljubljana: Studia Humanitatis.
- Chłopicki, Władysław; Brzozowska, Dorota, 2021: Sophisticated humor against COVID-19: the Polish case. *Humor* 34/2, 201–227.
- Dégh, Linda, 1995: *Narratives in Society: A Performer-centered Study of Narration* (Folklore Fellows Communication 255). Helsinki: Academia Scientiarum Fennica.
- Dégh, Linda, 2001: *Legend and Belief. Dialectics of a Folklore Genre*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
- Dundes, Alan; Pagter, Carl R., 1975: *Urban Folklore from the Paperwork Empire*. Austin, Texas: American Folklore Society.
- Dundes, Alan, 1979: *Analytic Essays in Folklore* (Studies in Folklore 2). The Hague-Paris-New York Mouton Publishers.
- Dynel, Marta, 2021: COVID-19 memes going viral: On the multiple multimodal voices behind face masks. *Discourse & Society* 32/2, 175–195.
- Ellis, Bill, 2003: *Aliens, Ghosts, and Cults. Legends We Live*. Jackson: University Press of Mississippi.
- Fine, Garry Alan, 1985: Social change and folklore. The interpretation of social structure and culture. *Arv. Nordic Yearbook of Folklore* 41, 7–15.
- Hafstein, Valdimar Tr., 2000: The Elves' Point of View. Cultural identity in Contemporary Icelandic Elf-Tradition. *Fabula* 41, 87–104.
- Heimo, Anne; Koski, Kaarina, 2014: Internet Memes as Statements and Entertainment. *FF Network* 44 (July), 4–12.
- Honko, Lauri, 1962, *Geisterglaube in Ingermanland* (Folklore Fellows Communication 185). Helsinki: Academia scientiarum Fennica.
- McNeill, Lynne S., 2009: The end of the internet: a folk response to the provision of infinite choice. In: Blank J. Trevor (ed.), *Folklore and the Internet*. Logan: Utah State University Press, 80–97.
- Miller, Daniel; Costa, Elisabetta; Haynes, Nell; McDonald, Tom; Nicolescu, Razvan; Sinanan, Jolynna; Spyer, Julian; Venkatraman, Shriram; Wang, Xinyuan, 2016: *How the World Changed Social Media*. London: UCL Press.
- Nicholls, Christine, 2020: Online Humour, Cartoons, Videos, Memes, Jokes and Laughter in the Epoch of the Coronavirus. *Text Matters* 10, 274–318.
- Olah, Andrew R.; Hempelmann, Christian F., 2021: Humor in the age of coronavirus: a recapitulation and a call to action. *Humor* 34/2, 329–338.
- Pulos, Rick, 2020: COVID-19 crisis memes, rhetorical arena theory and Multimodality. *Journal of Science Communication* 19/07, 1–30.
- Sebba-Elran, Tsafi, 2021: A pandemic of jokes? The Israeli COVID-19 meme and the construction of a collective response to risk. *Humor* 34/2, 229–257.
- Shifman, Limor, 2014: *Memes in Digital Culture*. Cambridge: The MIT Press.

- Strick, Madelij, 2021: Funny and meaningful: media messages that are humorous and moving provide optimal consolation in corona times. *Humor* 34/2, 155–176.
- Tangherlini, Timothy R., 1994: *Interpreting Legend. Danish Storytellers and Their Repertoires*. New York, London: Garland Publishing.
- Ward, Donald, 1976: American and European narratives as socio-psychological indicators. *Studia Fennica* 20, 348–353.

LIVING WITH THE COVID-19 VIRUS IN INTERNET FOLKLORE

MIRJAM MENCEJ

The article discusses memes about the COVID-19 virus shared in the Belief Narrative Network's Facebook group since its inception in April 2020 until the end of August 2020 (when this article was written), i.e., during the first wave of the pandemic. After first briefly discussing various genres and the intertextuality of the Internet folklore shared on the website, I focused on the themes discussed in the memes about COVID -19. The frequency of the themes referred to in these memes clearly reveals the factors that at the start of the pandemic were triggering the greatest anxiety in people. The limited period of less than 4 months encompassed by this article and the time of writing it (August 2020) when the pandemic was still ongoing means that its aim is not an in-depth analysis, comparison and interpretation of the memes, but a brief presentation of their main types and contents and the preoccupations, fears and anxieties of members of the group as revealed in these memes, along with the roles they play in people's lives. With their inherent humour, they certainly hold therapeutic value by releasing anxieties, while their sharing and commenting helps people have a sense of belonging to the community and connecting with others, which is especially needed at a time when many were isolated at home alone. However, the memes also proved to be a tool for people to express their social anxieties and criticism.

Prof. dr. Mirjam Mencej, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Aškerčeva c. 2, SI-1000
Ljubljana, mirjam.mencej@ff.uni-lj.si

Slika 1: Community Transmission: Coronavirus Enters Bengal's Folk-Art Form.

Slika 3: Si vedel? Morilske ose naredijo osirje v 5G stolpe, kjer ustvarjajo covid-19 cvetni prah. Samo polavtomatsko orožje lahko ubije morilske ose.

Slika 5: Mazaška sredstva proti koronavirusu, ki vas bodo ubila – Ljudje, ki poslušajo Trumpa – Vsi prekleti znanstveniki in zdravniki na Zemlji.

Slika 2: 16. stoletje–21. stoletje.

Slika 4: Dobesedno katerakoli maska – Vsakdo – Umivanje rok, dezinfekcija, izogibanje stikom.

Slika 6: Poglejmo, kdo se v resnici skriva za covidom-19.

Slika 7: Zdaj pa pogledjmo, kdo si v resnici – Država Tretjega sveta.

Slika 9: V tvoji biografiji je vrzel. Kaj si počel leta 2020? – Umival sem si roke.

Slika 11: Sneguljčica dobi od mačehe koronavirus namesto zastrupljenega jabolka.

Slika 8: V tvoji biografiji je vrzel. Kaj si počel leta 2020? – Umival sem si roke.

Slika 10: Pravljice v času pandemije.

Slika 12: Tako, tako ... obiskati babico ... to bo stalo 250 evrov!

Slika 13: Košaro s hrano zate sem pustila zunaj, babica! – P...i kovid!

Тридцать лет и три года лежал Илья Муромец на печи. Такого подвига самоизоляции ещё не знала Русь.

Slika 14: Triintrideset let je Il'ja Muromec ležal na peči. Tako junaškega dejanja samoizolacije Rusija še ni videla.

Slika 15: Gondor kliče na pomoč – in Wuhan bo odgovoril.

Slika 16: Covid-19 ubije psa Johna Wicka. Do konca tedna bo virus izbrisan.

Slika 17: Vožnja v januar – vožnja v maj.

Best coronavirus meme yet
LMFAO

Slika 18: Chuck Norris je bil izpostavljen koronavirusu (covid-19). Virus je zdaj v 14-dnevni karanteni.

Slika 19: David-Covid.

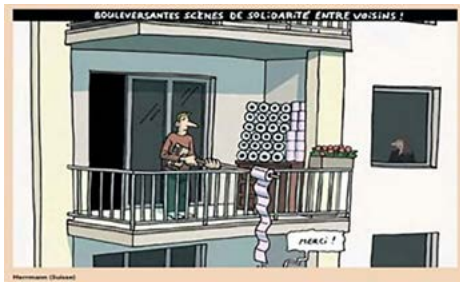

Slika 20: Briga me, kdo je tvoj oče, to je nelegalno druženje.

THE STAGES OF CAPITALISM

Slika 22: STOPNJE KAPITALIZMA: Dobrine se izmenjuje z dobrinami; denar se izmenjuje z dobrinami in storitvami; roboti izmenjujejo delnice teoretične tržne vrednosti v prihodnosti za zavarovanje tveganja rasti; dobrine se izmenjuje z dobrinami.

Slika 21: Ganljivi prizori medsosedske solidarnosti – Hvala!

Slika 23: Resno?

Slika 24: Postkoronavirusni moški, ki izkazujejo svoje lovsko-nabiralniške sposobnosti, da bi privabili partnerke.

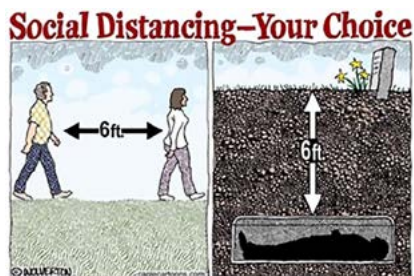
Slika 25: Ohrani 2 metra distance!!!

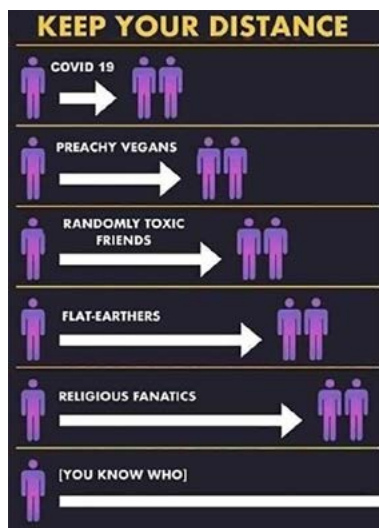
Slika 27: Socialno distanciranje – Fizično distanciranje.

Slika 29: KAKO BLIZU JE PREBLIZU? ODVISNO, KJE ŽIVIŠ. Končno je grozne dvometrske distance konec. Estonci se zdaj lahko vrnejo nazaj k svoji običajni petmetrski.

Slika 26: Socialno distanciranje – tvoja izbira.

Slika 28: OHRANI DISTANCO Covid-19; pridigarški vegani; naključni strupeni prijatelji; ljudje, ki verjamejo, da je Zemlja ravna; verski fanatiki; Saj veš, kdo.

Slika 30: Tovariš Stalin demonstrira socialno distanciranje.

Slika 31

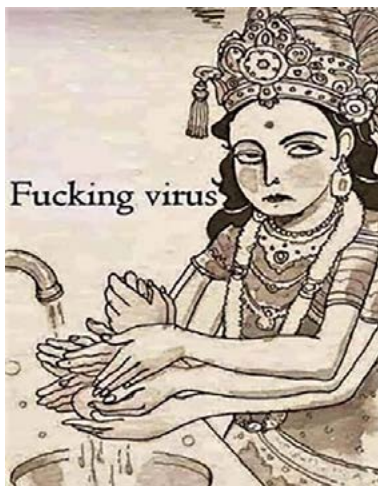
Slika 32

Slika 33: Jaz po tem, ko si v enem dnevu umijem roke 57-krat po 20 sekund.

Slika 34: Če si samo še enkrat umijem roke!

Slika 35: Prekleti virus.

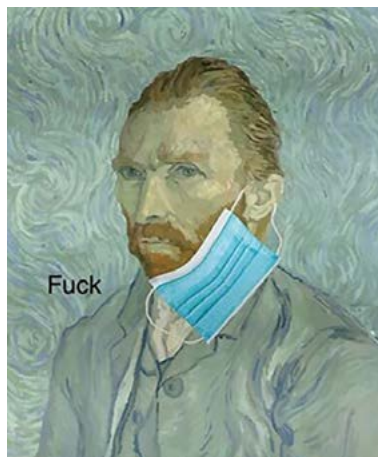

Kurva narobili paniky že sama sa bojím

Slika 36: Kurba, naredili so takšno paniko, da sem se še sama začela bati.

Slika 37: Odhajam v trgovino. Potrebuješ kaj?

Slika 38: Jebemti.

Slika 39: LOUVRE JE ZDAJ ODPRT! Covid-19 omejitve v praksi [Nasmeh Mone Lize].

Slika 41: *Te prstne odtise, Stirlitz*, smo našli na kovčku ruske radiotelegrafistke.*
 - Gruppenführer, priznati moram, res sem ruski obveščevalec.
 - Zaradi mene ste lahko tudi ameriški! Ampak zakaj ste brez rokavic? Bi nas radi vse okužili?!

Slika 40: Zakaj pa je on brez maske?

* Max Otto von Stierlitz, stereotipni vohun v sovjetski in post-sovjetski kulturi, sicer glavna oseba ruskih romanov Julija Semjonova, ki jih je ta izdal v šestdesetih letih 20. stoletja, in njihovih televizijskih priredb (<https://en.wikipedia.org/wiki/Stierlitz>).

Slika 42: Vrste ljudi, zaprtih doma v karanteni: 1. ves čas spi in je brez energije; 2. uporabi ta čas za to, da si ogleda 184 filmov; 3. ves čas pospravlja in popravlja; 4. si najde mnoge hobije in je zelo zaposlen; 5. trpi, se počuti izgubljenega in ne ve, kaj bi delal; 6. nič se ni spremenilo, saj je bil že pred karanteno vedno doma. Si se našel?

Slika 43: Oči, komu je postavljen ta spomenik? – To je spomenik junaku samoizolacije iz leta 2020.

Slika 44

Slika 45: Ampak kako bom lovila miši ...?

Slika 46: Fantje, prišel sem ven. – Dobro, to bo 567 evrov kazni.

Slika 47: Se gre torej lahko ven ali ne?

Slika 48: Ko nimaš psa, pa moraš na sprehod

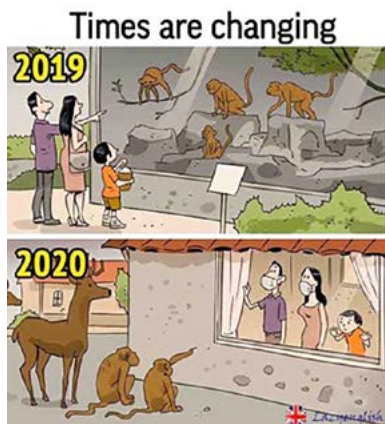
Slika 49: Stojnica za sprehode. 1 sprehod – 15 evrov; 2 sprehoda – 20 evrov.

Slika 50: En pes ima pravico peljati na sprehod samo enega človeka! Ta mora imeti dokumente, biti na vrvcu in imeti nagobčnik.

Slika 51

Slika 52: Časi se spreminjajo.

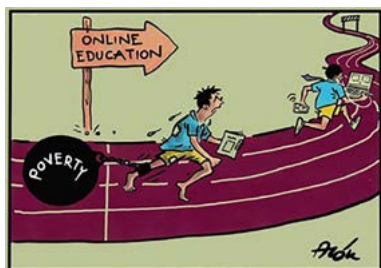
Slika 53: Se vsi slišimo?

Slika 54: Dobro, smo vsi tu? – Juda manjka, ker nima dostopa do brezžičnega interneta.

Slika 55: Vaš primer je precej zapleten. – Zakaj, zdravnik? Kaj se je zgodilo? – Imate bolezen, ki je bila obravnavana na predavanju, ki sem ga leta 2020 zamudil med učenjem na daljavo po Zoomu.

Slika 56: Izobraževanje na daljavo. [revščina]

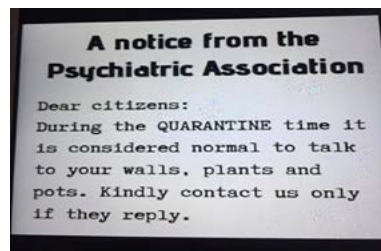
Slika 57: Ne morem se spomniti – ali delam doma ali živim v službi?

Slika 58: Kdaj pa se ti danes vrneš iz službe?

Slika 59: Po koncu karantene pred uradom za razveze.

Slika 60: Sporočilo Psihiatrične zveze: Dragi državljani: v času KARANTENE je normalno, da se pogovarjate s svojimi zidovi, rastlinami in posodami. Kontaktirajte nas samo v primeru, da vam ti začnejo odgovarjati.

Slika 61: Panda povprečno je 12 ur na dan. Človek v karanteni je kot panda. Zato se imenuje pandemija.

Slika 64: Konec je blizu – Tega ne bo nikoli konec. Tvoj optimizem se mi gabi.

Slika 65: Delfini se vračajo v Italijo. Medtem pa v Srbiji ...

4 stages of quarantine.

Slika 62: Štiri stopnje karantene.

Slika 63: Otroci se vračajo v šolo po koroni.

Slika 66: Delfini se vračajo v Italijo. Medtem pa v Evropi ...

Slika 67: Delfini so se vrnilo v Italijo. Medtem pa v Rusiji ...

Slika 68: Ko so ljudje v izolaciji, se divje živali na Škotskem vračajo v običajno stanje.

Due to less pollution, God is now visible from Earth.

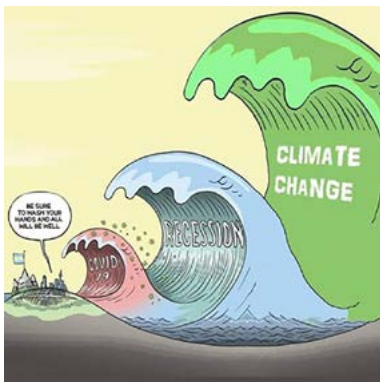

Slika 69: Zaradi manjšega onesnaženja je z Zemlje zdaj mogoče videti Boga [Matrica].

Due to reduced pollution, we can now see the Matrix

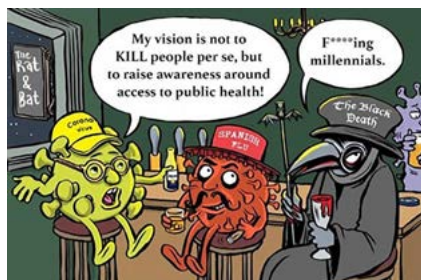
Slika 70: Zaradi manjšega onesnaženja lahko zdaj vidimo Matrico.

Slika 71: Pazi, da si boš umival roke, pa bo vse v redu. COVID-19 – RECESIJA – PODNEBNE SPREMEMBE.

Slika 72: Spet izgublamo delež na trgu zaradi kitajskih izdelkov!

Slika 73: Moja vizija ni UBITI ljudi kot takih, ampak dvigniti zavedanje glede dostopnosti do javnega zdravstva! – Prekleti milenijci.

Slika 74: АКЦИЈА! Izdaj dva soseda, ki se sprehajata po dvorišču, in si v zameno prisluži pravico do 30-minutnega sprehoda.

Slika 75: NOVA NORMALNOST. JEBI GA. LJUDJE-OVCE NOVE NORMALNOSTI [UBOGAJ]: satelitsko sledenje; zaviralec možganov; vsajen čip; senzor socialne distance; odstranjen spol; neskončno cepljenje; nagobčna maska; gumijasta hrbtenica; obvezen telefon: sledenje, identifikacijska številka cepiva, dovoljenje za potovanje, število socialnih točk, digitalna denarnica.

When you finally get your vaccine and start emitting your own wifi signals.

Slika 76: Ko si končno cepljen in začneš oddajati lastne brezžične internetne signale.

Slika 77: Ne! Ostani doma, bomo že sami izpolnili [volilne lističe].

Slika 78: Se že ve, s katero barvo bomo letos barvali jajca, je Vučić že kaj povedal?

Slika 79: Brazilski znanstveniki so ustvarili masko, ki bo rešila na milijone življenj.

Slika 80: Ne pozabi! Prvi kozarček je namenjen razkuževanju rok!

Slika 81: Trump virus.

Slika 82: Gre pri korona virusu za epidemijo ali politiko? – Koronavirus je religija. Vanjo lahko verjameš. Lahko ne verjameš. Toda obredom je treba slediti.